

EEE PARAMA LIETUVAI:
partnerystė vertybėms
kurti ir išsaugoti

Programa LT02 "Integruotas jūros ir vidaus vandenių valdymas"

Kitos projekto „JŪROS IR VIDAUS VANDENŲ VALDYMO STIPRINIMAS – II DALIS“ veiklos

Dr. Mindaugas Gudas

Aplinkos apsaugos agentūra

Hidrografinio tinklo skyriaus vedėjas

Projekto vadovas

Aplinkos apsaugos agentūra

<http://gamta.lt>

Kitos (dar nebaigtos) projekto veiklos

1. Hidroelektrinių daromos žalos vandens telkiniams įvertinimo metodikos parengimas
2. Skirgiškių žuvų pralaidos esamoje užtvankoje ant Žalesos upės įrengimas
3. Ištiesintų upių renatūralizavimas ir jo efektyvumo upių ekologinei būklei tyrimai
4. Rizikos vandens telkinių būklės, ją lemiančių priežasčių nustatymas, būklės gerinimo priemonių parinkimas

HE ŽALOS VANDENS TELKINIAMS ĮVERTINIMO METODIKA

Pagrindinės užduotys:

1. Išanalizuoti naujausius Lietuvoje ir kitose šalyse atliktus tyrimus vertinant HE poveikį vandens ir susijusioms ekosistemoms

2. Parengti metodikas:

- HE žalos vandens ir susijusioms ekosistemoms reikšmingumui vertinti

- HE daromos žalos vandens ir susijusioms ekosistemoms masto apskaičiavimui

- Kompleksinių priemonių parinkimui HE žalos mažinimui, panaikinimui ar kompensavimui

Skirgiškių žuvų pralaidos esamoje užtvankoje ant Žalesos upės įrengimas

Bendras Lietuvos kontekstas

Siekiant sudaryti efektyvias sąlygas žuvų migracijai šalies vandenyse yra taikomos pagrindinės 2 priemonės:

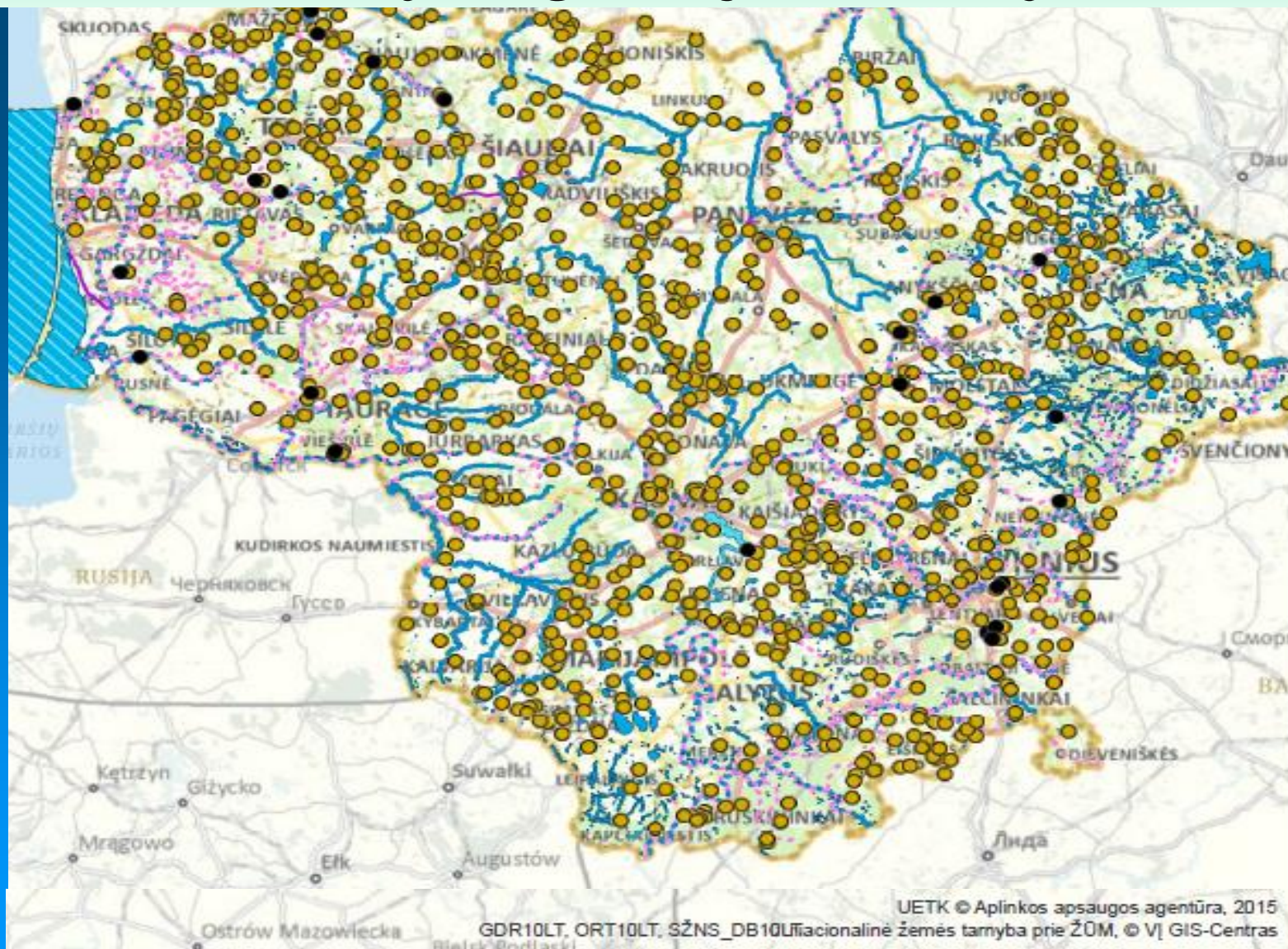
- užtvankų, ar jų liekanų šalinimas;
- žuvų pralaidų per užtvankas įrengimas.

Lietuvoje yra įrengta >1500 užtvankų (praktiškai visos įrengtos „tarybiniais“ metais, kai nebuvo pakankamo dėmesio ir patirties žuvų migracijos sąlygoms gerinti ir žuvų išteklių išsaugojimui).

Lietuvoje šiuo metu yra įrengti 24 žuvitakiai, dauguma iš jų pastatyti per paskutiniuosius du dešimtmečius.

Žuvų migracijos kliūtys

spausdintas svetainėje: <https://uetk.am.lt>

40 20 0 40 80 120

Atstumas kilometrais

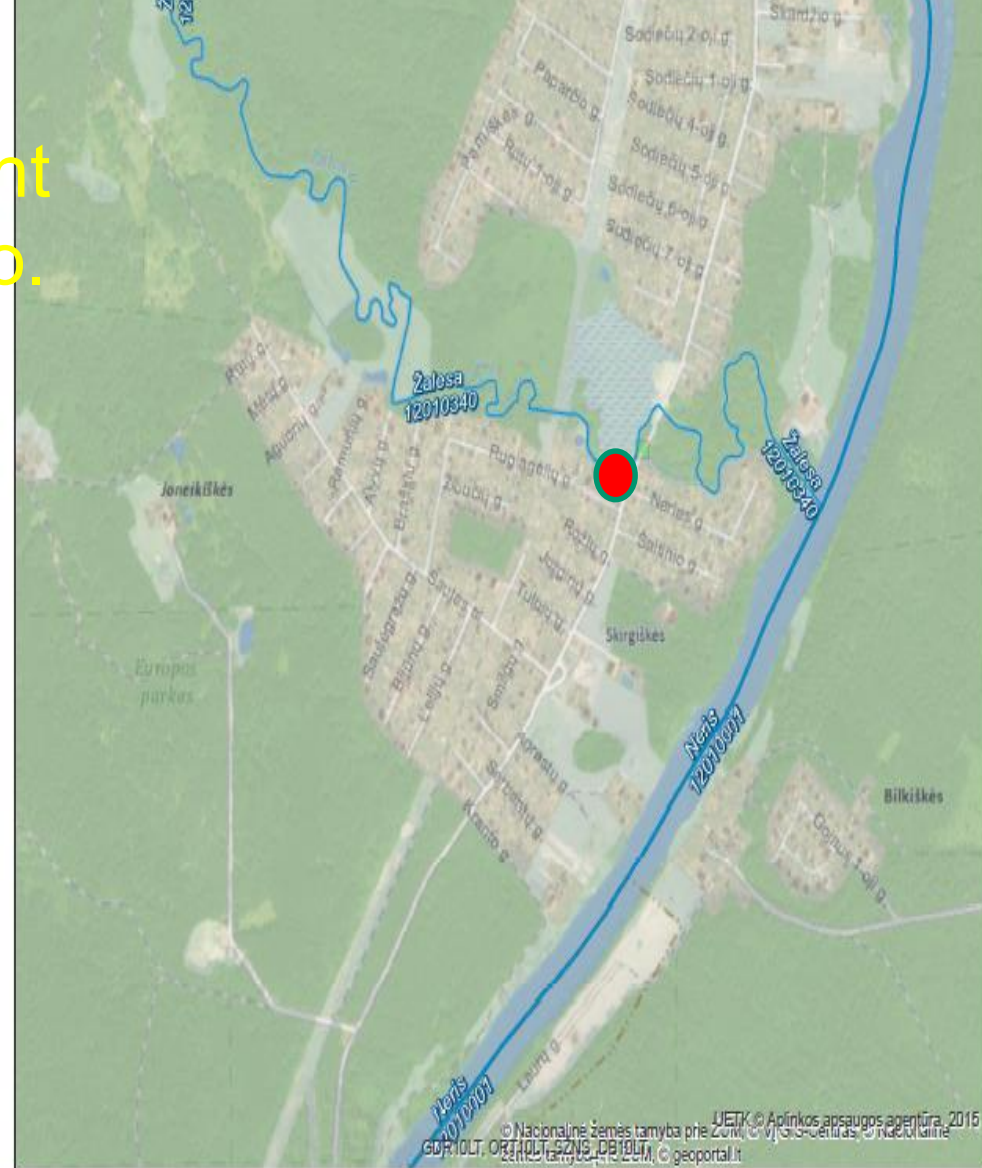
>1500 užtvankų, tik 24 žuvitakiai

M 1 : 2 000 000

Agentūra planuoja įrengti žuvitakį ties Skirgiškėmis ant Žalesos upės, Neries intako.

Įrengimo vietos charakteristika:

- atstumas 0,7 km nuo Žalesos upės žiočių;
- Užtvankos patvankos maksimalus slėgio aukštis iki 3 m;
- Žalesos upės baseino plotas – 96 km²;
- Vid. upės debitas – 0,65 m³/s.

Žemėlapis atspausdintas svetainėje: <https://uetk.am.lt>

2015-08-16

200 100 0 200 400 600

Atstumas metrais

M 1 : 10.000

Aplinkos apsaugos agentūra

<http://gamta.lt>

Žuvų pralaidos ant Žalesos upės ties Skirgiškėmis įrengimas

Etapai:

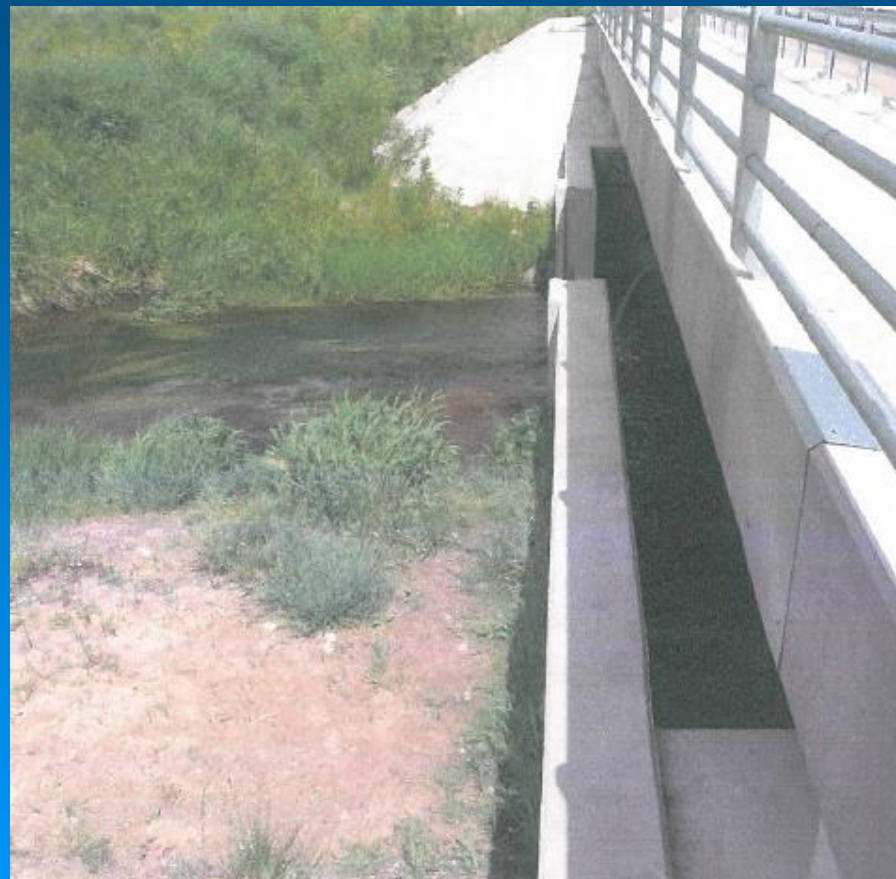
1. Projektavimas.

Projektą parengė firma „Kumponas“, konsultantas projektuotojas Gediminas Lietuvininkas.

2. Statybos darbai, projekto vykdymo priežiūra, statinio statybos techninė priežiūra.

3. Reikiamų dokumentų parengimas ir statinių įteisinimas.

4. *Monitoringas (jeigu „liks laiko“)*

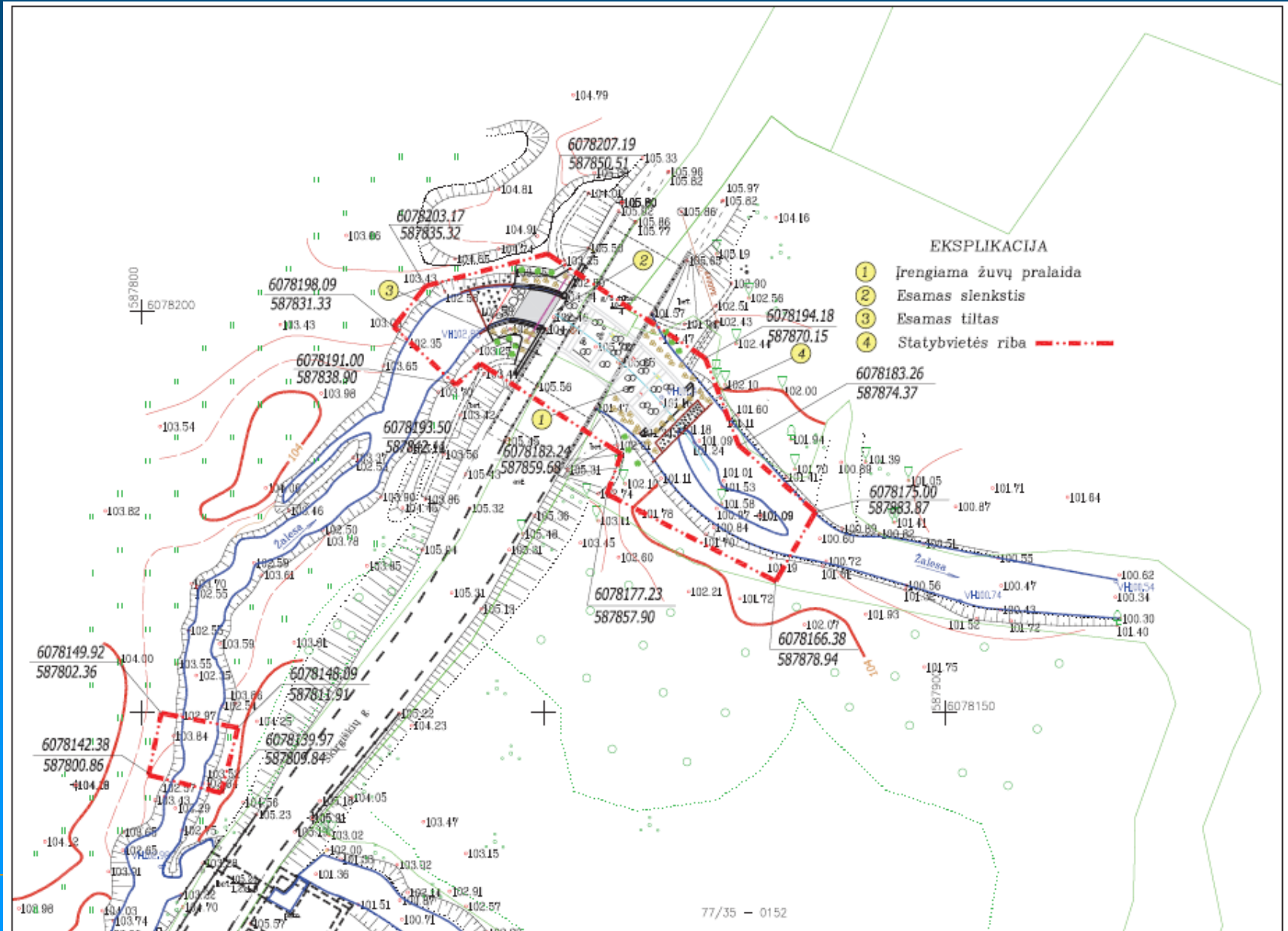

Suprojektuotos Skirgiškių žuvų pralaidos techniniai rodikliai

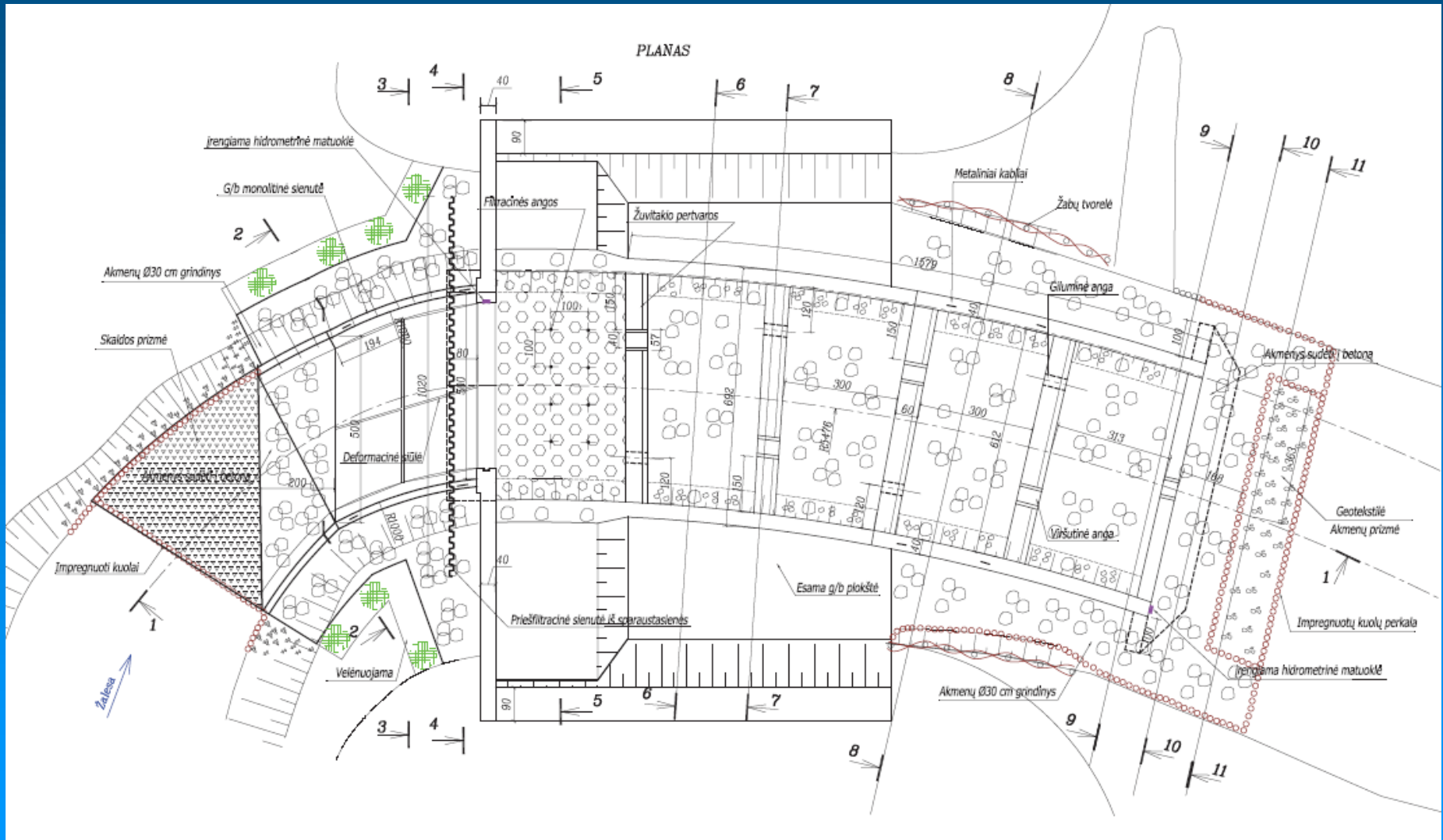
Eil. Nr.	Pavadinimas	Mato vienetas	Kiekis
ŽUVŲ PRALAIDA			
1.	Vandens šaltinis-	Žalesos upė	
2.	Baseino plotas	km ²	99,8
3.	Žuvų pralaidos vandens debitai:		
	- maksimalus pavasario potvynio 1%	m ³ /s	18,07
	- maksimalus pavasario potvynio 10%	m ³ /s	12,1
	- maksimalus pavasario potvynio 50%	m ³ /s	6,8
	- gamtosauginis vandens debitas	m ³ /s	0,14
4.	Žuvų pralaidos duomenys:		
	- tipas	Latakinis - pertvarinis	
	- žuvų rūšis	Lašiša, šlakis	
	- ilgis / plotis	m	20/5,0
	- bendras statinio ilgis	m	32
	- baseinėlių kiekis	vnt.	5
	- baseinėlių ilgis / gylis	m	3,0/0,9
	- giluminė anga	m	Ø0,3
	- viršutinė anga	m	0,4x0,3
	- maksimalus vandens pralaidumas	m ³ /s	20,6
	- debitas užtikrinantis veikimą	m ³ /s	0,1

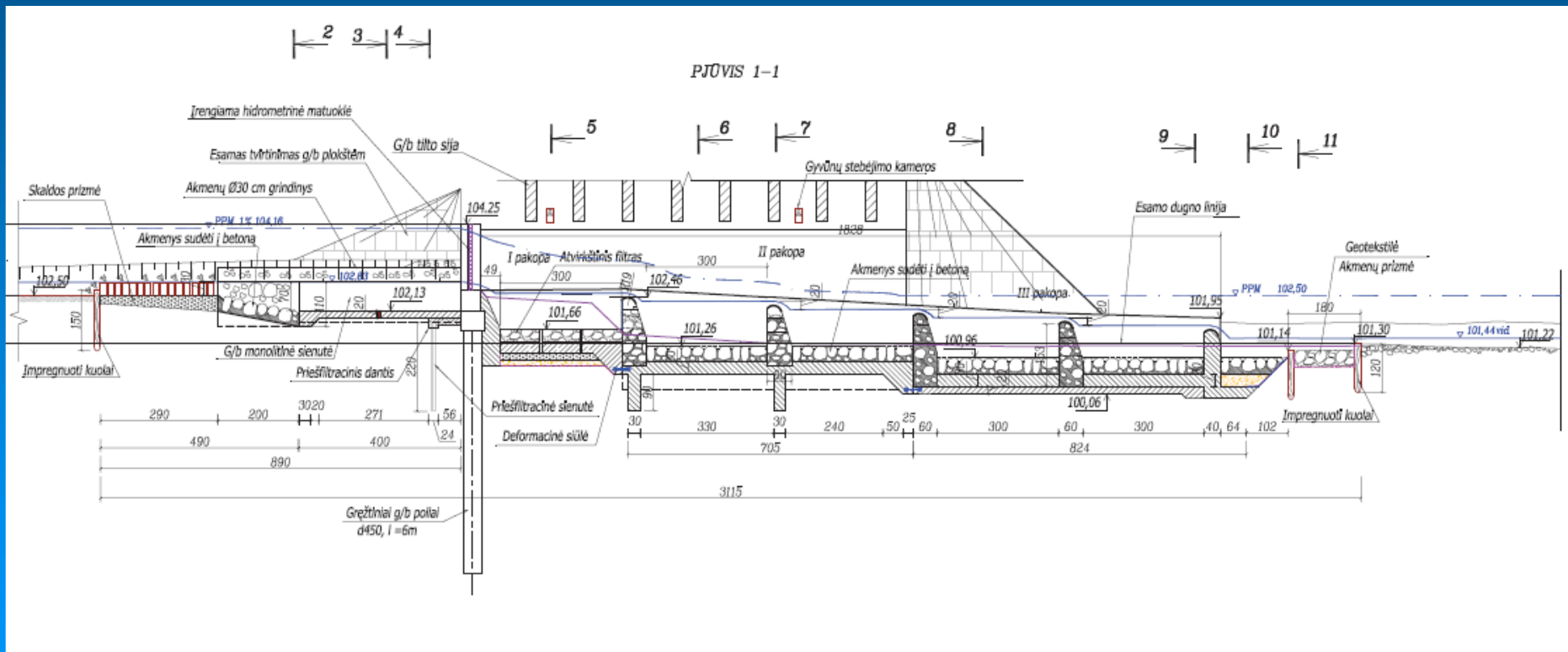
Žuvitakio statybvietės ribų planas

Suprojektuoto žuvitakio planas

Suprojektuoto žuvitakio išilginis pjūvis

Žuvų pralaidos darbų vykdymo grafikas

Pagrindiniai darbai	Mėnesiai					
	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Paruošiamieji darbai	■					
Žuvų pralaidos I pakopos įrengimas		■				
Žuvų pralaidos II pakopos įrengimas			■			
Žuvų pralaidos III pakopos įrengimas				■		
Prieslenkstės rekonstravimas				■		
Įtekėjimo dalies sutvirtinimas					■	
Galinio tvirtinimo įrengimas				■	■	
Užbaigiamieji darbai			■	■	■	
Informacinių technologijų įrengimas ir reguliavimas						■

Įrengus žuvitakį ties Skirgiškėmis pagerės žuvų migracijos sąlygos, atsivers papildomos migruojančioms žuvims nerštavietės, pagerės žuvų ištekliai ir jų apsauga.

Suprojektuotame žuvitakyje yra numatytos įrengti stebėjimo kameros su MMS ir GPRS funkcijomis, kurios leis stebėti/fiksuoti žuvų migraciją ir leis užtikrinti jų apsaugą.

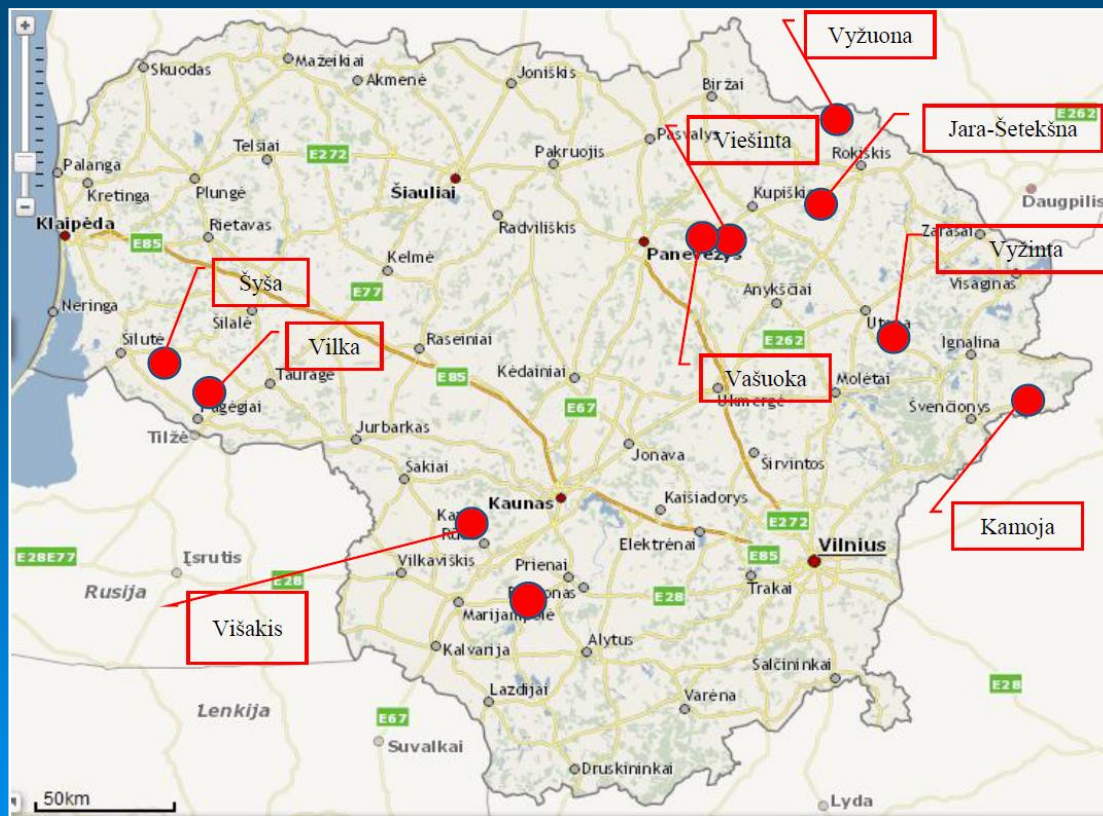
Ištiesintų upių atkarpų renatūralizavimas

Projekto tiklas - ištiesintos upės atkarpoje įrengti priemonės artimų natūralioms morfologinių bei ekologinių sąlygų atkūrimui (renatūralizavimui) ir parengti praktines rekomendacijas upės renatūralizavimui atlikti.

Upių atkarpų parinkimas

Iš 10 tinkamų renatūralizavui atkarpų buvo atrinktos 3 atkarpos: Višakio, Viešintos ir Vašuokos upėse.

Viešintos ir Vašuokos upių atkarpoms parengti ir suderinti su atitinkamomis institucijomis, žemių savininkais techniniai projektai. Višakio upės atkarpos renatūralizavimui nepritarė žemių savininkai, todėl šiuo metu ieškoma naujos upės atkarpos.

Rizikos telkinių būklės, jos priežasčių nustatymas ir priemonių parinkimas

Tikslas – atlikti tyrimus rizikos telkiniuose, įvertinti pagrindinius taršos šaltinius baseine, nustatyti būklės neatitikimo priežastis ir pasiūlyti priemones būklei gerinti.

Rezultatai – atliktas vandens telkinių monitoringas (fizikinių-cheminių rodiklių tyrimai, dumblo tyrimai, makrozoobentosos, fitoplanktono ir žuvų tyrimai) 71 VT (30 ežerų, 17 tvenkinių, 24 upių atkarpų), paimant >1200 mėginių.

Šiuo metu vykdoma:

1. Monitoringo rezultatų analizė ir ryšių tarp tyrimų rezultatų ir poveikių telkinių baseinuose nustatymas.
2. Priemonių vandens telkiniuose parinkimas atsižvelgiant į vandens telkiniuose ar jų baseinuose nustatytus poveikius.

